

Hotărârea CNCD cu privire la petiția Alianței Românilor Musulmani

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

HOTĂRÂREA din 9 iunie 2010

Dosar nr.: 515/2010

Petiția nr.: 10978/17.12.2009

Petent: A.R.-M., reprezentant al grupului religios Alianța Românilor Musulmani

Reclamat: T.B.

Obiect: declarații cu caracter discriminatoriu pe baza apartenenței religioase

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentei

I.1.1. A.R.-M., cu domiciliul de corespondență la sediul Alianței Românilor Musulmani

I.2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatelor

I.2.1. T.B.

II. Obiectul sesizării

2.1. Plângerea vizează declarații cu caracter discriminatoriu pe baza apartenenței religioase.

III. Descrierea presupusei fapte de discriminare

3.1. Prin sesizarea înregistrată cu nr. 10978/17.12.2009 petentul arată că afirmația, conform căreia a converti o persoană de religie islamică la creștinism ar reprezenta una dintre cele mai bune fapte posibile, este discriminatorie. Astfel, petentul arată că afirmația incriminată a fost făcută în cadru public, în contextul alegerilor prezidențiale 2009, cu prilejul dezbaterii electorale televizate, din data de 20.11.2009, când domnul T.B. a declarat: „[...] am creștinat un copil musulman și cred că este una din cele mai bune fapte pe care le-am făcut [...]”.

IV. Procedura de citare

4.1. Prin adresa nr. 338/14.01.2010, Colegiul a solicitat petentului, în temeiul art. 5, art. 8 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor (M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008) și art. 28 din O.G. nr. 137/2000, statutul organizației pe care o reprezintă. De asemenea, potrivit prevederilor art. 10 alin. (1) și (2) din procedură, prin adresa nr. 2178/18.03.2010, Colegiul a solicitat petentului indicarea calității sale, precum și alăturarea înscrisului doveditor al acestei calități. Prin adresa nr. 1216/15.02.2010, petentul a răspuns solicitărilor Consiliului.

4.2. În temeiul art. 20 alin. (4) din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

4.3. Prin adresa nr. 2178/18.03.2010 a fost citat petentul. Prin adresa nr. 2238/22.03.2010 a fost citat domnul T.B., personal sau prin reprezentant legal. Părțile au fost citate pentru termenul stabilit de Consiliu, la data de 27.04.2010. La termen părțile nu s-au prezentat. Prin adresa nr. 3045/21.04.2010 reclamatul, prin Administrația Prezidențială, a comunicat punctul său de vedere cu privire la obiectul plângerii.

4.4. Colegiul a acordat părților termen pentru concluzii scrise până la data de 28.05.2010. Prin adresa nr. 3870/14.05.2010, reclamatul a reiterat punctul de vedere transmis inițial. Petentul nu a comunicat concluzii.

4.5. În perioada 28 noiembrie 2009 - 22 aprilie 2010, Colegiul CNCD s-a aflat în imposibilitate de a organiza deliberări. Urmare încetării succesive a mandatelor a 6 membri în Colegiul CNCD, s-a declanșat procedura de numire de către Parlamentul României, potrivit art. 22 alin. (2) și art. 24 din O.G. nr. 137/2000 republicată. Prin Hotărârea Parlamentului nr. 27/20.04.2010 (M.Of. nr. 265 din 22 aprilie 2010) au fost numiți noii membri ai Colegiului CNCD. Dosarul nr. 515/2009 a fost soluționat în data de 9 iunie 2010.

V. Susținerile părților

5.1.1. Petentul arată că în data de 20.11.2009, în cadrul unei emisiuni televizate, în contextul alegerilor prezidențiale, domnul T.B., din postura de candidat, a făcut o afirmație cu caracter discriminatoriu. Astfel, petentul arată că la întrebarea moderatorului: „Care este cea mai frumoasă faptă pe care credeți că ați făcut-o în viața dumneavoastră?”, domnul T.B. a răspuns „[...] am creștinat un copil musulman și cred că este una din cele mai bune fapte pe care le-am făcut [...]”.

5.1.2. Din această declarație a reclamatului rezultă că domnia sa a aprobat ca fiind necesară convertirea la religia creștină a unei persoane musulmane și a consimțit să fie parte la acest act, lăsând să se înțeleagă că numai astfel persoana în cauză ar fi putut omagia memoria părintelui decedat.

5.1.3. Având în vedere cele de mai sus, petentul consideră că domnul T.B. a comis un act de discriminare la adresa cetățenilor români de religie islamică și nu numai. Mai mult decât atât, faptul că acest act a fost comis de la înălțimea poziției de șef de stat, dar și de candidat pentru un nou mandat prezidențial reprezintă un lucru extrem de grav, datorită implicațiilor negative ce pot apărea odată cu lansarea unor asemenea semnale către societate, compusă în marea ei majoritate din cetățeni de religie creștină.

5.1.4. De asemenea, faptul că actul incriminat s-a produs în cadrul unei emisiuni televizate de maximă audiență, vizionată de milioane de cetățeni, a avut un impact semnificativ, în sens negativ, asupra concepției majorității cetățenilor despre Islam și musulmani.

Susținerile părții reclamate

5.2.1. Partea reclamată solicită respingerea pângerii și arată că afirmația incriminată pentru a fi considerată discriminare, potrivit art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, trebuie să întrunească elementele constitutive ale discriminării prevăzute la alin. (1) al aceluiași articol: „[...] prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de [...] religie [...] care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

5.2.2. Or, nu se poate susține că această afirmație a avut ca scop sau a produs vreunul din efectele prevăzute de aceste dispoziții legale, susținerile petentului fiind simple speculații în acest sens, iar nu dovezi concrete în înțelesul art. 11 lit. e) din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor. Mai mult, la alin. (8) al aceluiași art. 2 se stipulează că „Prevederile prezentei ordonanțe nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”.

5.2.3. În acest context, afirmația – răspuns la întrebare – nu reprezintă altceva decât manifestarea dreptului la opinie și la libera exprimare, manifestare independent de calitatea de Președinte al României sau de aceea de candidat la această funcție, dar strâns legată de aceea de cetățean și de dreptul la libertatea de gândire, conștiință și religie al aceluia.

5.2.3. Având în vedere aspectele susținute, reclamatul solicită în temeiul art. 38 alin. (2) lit. c) coroborat cu art. 33 din Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor (M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008), respingerea plângerii pe motiv că obiectul acesteia este vădit nefondat raportat la domeniul de aplicare al prevederilor O.G. nr. 137/2000 și admiterea excepției lipsei de obiect a petiției.

VI. Motivele de fapt și de drept

6.1. Coroborat actului normativ care reglementează prevenirea și combaterea tuturor formelor de discriminare, precum și atribuțiile și domeniul de activitate al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, Colegiul trebuie să analizeze în ce măsură obiectul petiției este de natură să cadă sub incidența prevederilor O.G. nr. 137/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, Colegiul analizează în strânsă legătură în ce măsură obiectul unei petiții întrunește, în prima instanță, elementele art. 2 al O.G. nr. 137/2000, republicată, cuprins în Capitolul I, Principii și definiții, al Ordonanței și, subsecvent, elementele faptelor prevăzute și sancționate contravențional în Capitolul II, Dispoziții Speciale, Secțiunea I-VI din Ordonanță. În măsura în care se reține întrunirea elementelor discriminării, așa cum este definită în art. 2, comportamentul în speță atrage răspunderea contravențională, după caz, în condițiile în care sunt întrunite elementele constitutive ale faptelor contravenționale prevăzute și sancționate de O.G. nr. 137/2000, republicată.

6.2. Înalta Curte de Casație și Justiție, prin Decizia nr. 828 din 16 februarie 2009, a reținut că în economia O.G. nr. 137/2000 dispozițiile art. 2 care definesc formele de

discriminare (n.n.), „sunt consecutive celor din art. 1 alin. (3), care prevăd cine este subiectul obligației de a respecta principiul egalității între cetățeni – garantat de art. 1 alin. (2) în exercitarea drepturilor constituționale ale cetățenilor: „Orice persoană juridică sau fizică are obligația să respecte principiile egalității și nediscriminării”. Din coroborarea aceluiași texte (art. 1-2) rezultă obiectul discriminării: titularii drepturilor constituționale enumerate în special în art. 1 alin. (2), îngrădiți ori împiedicați în exercițiul lor. Așadar, în limitele atribuțiilor sale legale, CNCD este obligat să soluționeze orice plângere întemeiată pe dispozițiile art. 2 din O.G. nr. 137/2000 prin stabilirea existenței celor trei elemente sus menționate.

6.3. Prin plângerea înregistrată cu nr. 10978/17.12.2009 dl R.M.A. a sesizat Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării în calitate de reprezentant al grupului religios Alianța Românilor Musulmani. Având în vedere modalitatea de redactare a petiției și calitatea invocată în plângere, prin adresa cu nr. 338/14.01.2010, Colegiul a solicitat, în temeiul art. 5, art. 8 din Procedura de soluționare a cazurilor în fața CNCD și art. 28 din O.G. nr. 137/2000, statutul organizației pe care o reprezintă. Prin adresa înregistrată cu nr. 1216/15.02.2010 petentul a răspuns solicitării Colegiului precizând că Alianța Românilor Musulmani nu este o organizație cu personalitate juridică și nu are sarcina legală de a avea un statut, iar pe de altă parte dl R.M.A. a fost desemnat de membrii grupului să sesizeze Consiliului. Pe de altă parte, se arată că plângerea este formulată în nume personal și nu atrage după sine, în niciun fel, implicarea în calitate de parte procesuală a niciunei organizații neguvernamentale.

6.4. Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor în fața CNCD publicată în M.Of. nr. 348 din 6 mai 2008, în art. 11 alin. (1) dispune: „Petiția privind acte sau fapte de discriminare va cuprinde: a) numele, domiciliul sau reședința părților...; b) numele și calitatea celui care reprezintă partea...; c) obiectul petiției; d) arătarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază petiția; e) arătarea dovezilor pe care se sprijină fiecare capăt de cerere; f) semnătura...”. Potrivit art. 5 din procedura internă: „Petentul este persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea faptei de discriminare împotriva sa”. Potrivit art. 7 alin. (1) și alin. (2) din procedura internă: „(1) Persoana interesată este fie persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare împotriva sa, fie una dintre persoanele prevăzute la art. 8 alin. (1) și (2) ori alte persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia s-a săvârșit o faptă de discriminare”.

6.5. Raportându-ne la prevederile O.G. nr. 137/2000 republicată, Colegiul reiterează faptul că în înțelesul prevederilor art. 20 alin. (1), „Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliu...”. Ca atare, legiuitorul instituie în beneficiul persoanelor care se consideră discriminate dreptul la o acțiune în constatarea și sancționarea contravențională a unei discriminări, de către CNCD. Art. 20 alin. (6) din O.G. nr. 137/2000 republicată, sub aspectul obligațiilor procedurale, dispune că „*Persoana interesată are obligația de a dovedi existența unor fapte care permit a se presupune existența unei discriminări directe sau indirecte, iar persoanei împotriva căreia s-a formulat sesizarea îi revine sarcina de a dovedi că faptele nu constituie discriminare*”. Spre deosebire de art. 20 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 republicată,

unde legiuitorul utilizează sintagma „persoana care se consideră discriminată”, în art. 20 alin. (6) apare sintagma „persoana interesată”. Pentru a înțelege pe deplin conținutul acestui termen, trebuie să ne raportăm la prevederile art. 28 alin. (1) și alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 republicată, unde legiuitorul se referă la calitatea procesuală activă a organizațiilor neguvernamentale care au ca scop apărarea drepturilor omului sau un interes legitim în combaterea discriminării. Rezultă astfel, că în materia nediscriminării, calitatea procesuală activă aparține în primul rând persoanei care se consideră discriminată și în al doilea rând, în egală măsură, organizațiilor non-guvernamentale, în condițiile stipulate de legiuitor.

6.6. Acest înțeles este pe deplin redat și în Procedura internă de soluționare a plângerilor în fața CNCD, care definește, în art. 8, persoana interesată: „fie persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare împotriva sa, fie una dintre persoanele prevăzute la art. 8 alin. (1) și (2) (organizații non-guvernamentale, *n.n.*) ori alte persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia s-a săvârșit o faptă de discriminare”. Art. 8 din procedură denotă intenția de a cuprinde mai multe categorii de persoane care se pot adresa CNCD, dar în condiții determinate. În primul rând, persoana care se consideră discriminată [art. 20 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000], organizațiile ne-guvernamentale [art. 28 alin. (1) și alin. (2) din O.G. nr. 137/2000], precum și alte persoane care au un interes legitim și reprezintă o persoană împotriva căreia s-a săvârșit o faptă de discriminare. Ca atare, procedura instituie posibilitatea unei a treia categorii de persoane de a sesiza CNCD. Este vorba de alte persoane decât organizații ne-guvernamentale, dar care au un interes legitim în combaterea discriminării, persoane care reprezintă un individ care a fost discriminat, un grup sau o comunitate de persoane discriminate. În cursul jurisprudenței sale, în această ultimă categorie au fost curpinse sindicate, uniuni sindicale sau confederații sindicale care s-au adresat Consiliului în numele membrilor. În egală măsură, în această categorie s-au situat și rudele unor persoane care au fost discriminate și care s-au adresat Consiliului în numele respectivului membru al familiei. În toate aceste situații, calitatea persoanei a fost raportată la interesul legitim în strânsă legătură cu un mandat de reprezentare, în sensul larg al sintagmei de mandat (împuternicire/ cerere) nu în sensul unei procuri speciale autentificate prin notar public.

6.7. Or, în raport cu modalitatea de redactare a plângerii, precizările petentului și inexistența unui înscris ce ar atesta reprezentarea unui grup de persoane, în sensul art. 10 alin. (1) și (2) din Procedura de soluționare a petițiilor în fața CNCD, Colegiul urmează a analiza plângerea sub aspectul calității subiective a petentului de persoană care se consideră discriminată și nu în raport cu o eventuală calitate de reprezentant al unui grup de persoane.

6.8. Pe fond, Colegiul reține că este sesizat cu privire la afirmațiile părții reclamate, ce au fost făcute în cadrul dezabaterii electorale televizate din data de 20.11.2009, în contextul în care moderatorul dezabaterii a rugat candidații să spună „care este cea mai frumoasă faptă pe care credeți că ați făcut-o în viața dumneavoastră?” La această întrebare, domnul T.B. a declarat: „Este un lucru pe care nu l-am spus niciodată public probabil, dar vreau să spun un lucru verificabil. În afara de

faptul că mi-a plăcut și am considerat un lucru creștinesc să botez un țigan, să botez un copil a cărui familie era cu casa luată de ape; dar este un lucru care m-a impresionat și cred că îmi trebuie mai mult de nouă secunde. Am avut un secund, se numea Ionescu, între timp a ajuns comandant. La un moment dat a murit. El fiind căsătorit cu o musulmană, copilul rezultat din căsătorie a trăit în religie musulmană. După un timp de la moartea tatălui, la care am ținut foarte mult, a venit mama musulmană la mine și la soție și ne-a spus: „aș vrea să botezați copilul pentru că ceea ce îmi doresc este ca Oana să meargă la mormântul tatălui să-i pună un buchet cu flori, din când în când”. Și am creștinat un copil musulman, cred că este una din cele mai bune fapte pe care le-am făcut”.

6.9. Petentul arată că din declarația părții reclamante rezultă că a aprobat ca fiind necesară convertirea la religia creștină a unei persoane musulmane și a consimțit să fie parte la un asemenea act, lăsând să se înțeleagă că numai astfel, persoana în cauză, ar fi putut omagia memoria părintelui decedat. În acest context, afirmațiile evocate contravin în mod flagrant oricaror norme în materie de drepturile omului, fiind săvârșit un act de discriminare la adresa cetățenilor români de religie musulmană. Faptul că acest act a fost comis în calitate de șef al statului și de candidat pentru un nou mandat reprezintă un lucru extrem de grav datorită implicațiilor negative ce pot apărea în societate.

6.10. Partea reclamată arată că afirmațiile ce fac obiectul plângerii nu întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată, neputându-se susține că acestea au avut ca scop sau să fi produs vreunul din efectele prevăzute de dispozițiile legale, susținerile petentului fiind simple speculații. Afirmațiile imputate nu reprezintă altceva decât manifestarea dreptului la opinie și libera exprimare, manifestare independentă de calitatea de Președinte al României sau aceea de candidat la această funcție, dar strâns legată de aceea de cetățean și de dreptul la libertate de gândire, conștiință și religie al acestuia.

6.11. Întrebarea care se pune în legătură cu aspectele ce constituie obiectul analizei este strâns legată de domeniul în care se situează afirmațiile imputate. În opinia petentului natura afirmațiilor este preponderent religioasă, corelativă unui proces de convertire respectiv de consimțire la implicarea într-un asemenea act, în timp ce partea reclamată consideră că ne situăm în domeniul manifestării dreptului la opinie și libertate de exprimare.

6.12. În cadrul sistemului instituțional regional de protecție a drepturilor omului, Convenția europeană a drepturilor omului, ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, prevede în art. 10 că: „Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice...”, însă precizează în mod expres limitele acestui drept în alin. (2) al aceluiași articol: „exercitarea acestor libertăți (libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei ce comportă îndatoriri și responsabilități, *n.n.*), poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru... protecția reputației sau a drepturilor altora”. Pe de altă parte, art. 9 din Convenția europeană prevede că: „Orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie; acest drept

include libertatea de a-și schimba religia sau convingerea, precum și libertatea de a-și manifesta religia sau convingerea în mod individual sau în colectiv, în public sau în particular, prin cult, învățământ, practici și îndeplinirea ritualurilor. Libertatea de a-și manifesta religia sau convingerile nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru siguranța publică, protecția ordinii, a sănătății sau a moralei publice ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora”.

6.13. Trebuie spus că, în primul rând, art. 10 din Convenție garantează ca formă a libertății de exprimare libertatea de opinie, care este legată, la rândul ei, de libertatea de gândire, de conștiință și de religie, apărută de art. 9. Orice persoană are dreptul să-și formeze concepții privitoare la viața socială, la lumea care-o înconjoară, în general, după cum ea poate să aibă o anumită credință religioasă, să aparțină unui cult religios pe care să-l practice. Altfel spus, orice individ are dreptul de a formula o opinie despre fenomenele în mijlocul cărora trăiește și pe care le analizează prin filtrul propriei lui gândiri¹.

6.14. Art. 9 din Convenție recunoaște fiecărei persoane libertatea de gândire, de religie și de conștiință, pe de o parte, dar și libertatea de manifestare a convingerilor sau a religiei, pe de altă parte. Suntem în prezența a două componente ale aceluiași drept, fiecare însă având un regim juridic propriu, consecință firească a împrejurării că aceste libertăți au atât un caracter intern, ce ține de trăirile interne ale fiecărui individ, cât și un caracter extern, reprezentat de manifestările exterioare, exprimate ca atare sau în legătură cu alte drepturi și libertăți de acest gen, garantate de Convenție².

6.15. În raport cu aceste considerente și afirmațiile care fac obiectul plângerii, situația invocată în petiție se impune a fi examinată sub aspectul întregului complex de împrejurări. Spre exemplu, nu se poate ignora faptul că întrebarea la care a fost chemată să răspundă partea reclamată are ca fundament o ipoteză de natură pur subiectivă, indisolubil legată de propria percepție a persoanei asupra vieții sociale și a ceea ce ar putea considera a fi drept cea mai frumoasă faptă din viață. Răspunsul la această întrebare nu poate fi analizat din prisma unei singure afirmații decontextualizate (am creștinat un copil musulman și cred că este una din cele mai bune fapte pe care le-am făcut, *n.n.*), pentru că ar presupune izolarea unui aspect particular și abstracția întregului context.

6.16. Or, tocmai contextul în care apare această afirmație devine relevant pentru analiza speței din prisma art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată. Bunaoră, premisa răspunsului o constituie un fapt determinat, caracterizat de partea reclamată drept „creștinesc”, individualizat prin corelare cu un ritual religios (botez, *n.n.*) și în egală măsură ca suport moral acordat unei familii aflată în dificultate („un copil țigan a cărui familie era cu casa luată de ape”). Pornind de la această premisă, se evocă un alt fapt strâns legat atât de viața profesională, cât și de cea personală, în legătură cu secundul său devenit ulterior comandant. Legătura personală cu această persoană este în mod evident întărită de partea reclamată care subliniază: „la care am ținut foarte mult”. În contextul în care acesta era căsătorit cu o persoană de religie musulmană și

¹ A se vedea *Corneliu Bîrsan*, Convenția europeană a drepturilor omului, Vol. I, Drepturi și obligații, Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 738.

² Ibidem.

a avut un copil, ulterior decesului, arată că „a venit mama musulmană... și ne-a spus: aș vrea să botezați copilul pentru că ceea ce îmi doresc este ca Oana să meargă la mormântul tatălui să-i pună un buchet cu flori, din când în când”.

6.17. Dacă prima ipoteză ce rezultă din afirmațiile părții reclamate ar putea fi interpretată ca reprezentând o acțiune ce decurge din propria inițiativă, având ca factor declanșator convingerea realizării unui gest creștinesc, cea de-a doua ipoteză, deși rezultă din exprimarea manifestării de voință în sensul săvârșirii unui act de natură religioasă, decurge din voința exprimată de o terță persoană. Ceea ce interesează aici este faptul că înfăptuirea unui act, în ultimă instanță, cu evident caracter religios, a fost solicitat în mod deliberat, de o altă persoană, nu realizat din proprie inițiativă ori prin sugerarea unei asemenea demers. Or, nu se poate ignora faptul că această persoană este ea însăși adeptă a religiei musulmane, iar pe de altă parte, este mama copilului față de care a cerut realizarea actului în cauză, totodată titularul exercițiului drepturilor părintești. Ca atare, afirmațiile ce fac obiectul plângerii reprezintă, în esență, expresia unei experiențe personale de natură emoțională strâns legată de solicitarea unei persoane de a se îndeplini un anumit act de natură religioasă, consimțit de toate părțile implicate, pe care partea reclamată o identifică și o prezintă drept „cea mai frumoasă faptă”.

6.19. Asocierea acestei experiențe personale cu „cea mai frumoasa faptă” este însă o chestiune ce ține de forul interior al persoanei, de posibilitatea de a avea și de a exprima în particular sau în public o anumită concepție despre lumea înconjurătoare, de a împărtăși sau nu o credință, de a îndeplini sau nu un anumit ritual. Toate aceste aspecte constituie parte a libertății gândirii sau conștiinței. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în jurisprudența sa că „libertatea de gândire, de conștiință și de religie reprezintă unul dintre fundamentele unei societăți democratice în sensul Convenției. Sub aspectul dimensiunii religioase, este una din cele mai esențiale elemente care contribuie la realizarea identității credincioșilor și a concepției lor despre viață, dar reprezintă, în același timp, un bun tot atât de prețios pentru atei, agnostici, sceptici sau indiferenți”³.

6.20. Raportat la elementele constitutive ale faptei de discriminare, prevăzută în art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, Colegiul ia act că, potrivit definiției, tratamentul diferit materializat prin deosebire, restricție, excludere sau preferință trebuie să aibă la bază unul dintre criteriile prevăzute de către art. 2 alin. (1) și trebuie să se refere la persoane aflate în *situații comparabile*, dar care sunt tratate în *mod diferit* datorită apartenenței lor la una dintre categoriile prevăzute în textul de lege menționat anterior. Așa cum reiese din motivația invocată mai devreme, pentru a ne găsi în situația unei fapte de discriminare, trebuie să avem două situații comparabile la care tratamentul aplicat să fi fost diferit datorită unui criteriu interzis. În plus, tratamentul aplicat are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

6.21. Or, analizând întregul context al afirmațiilor ce constituie obiectul plângerii, Colegiul este de opinie că, din conținutul acestora, nu se pot reține diferențieri

³ A se vedea CEDO, cauza *Kokkinakis v. Grecia*, parag. 31, 1999, cauza *Eglise metro-politaine de Bassarabie et autres c. Moldova*, parag. 114, 2001.

aplicabile unor situații comparabile pe baza unui criteriu interzis care să fi avut ca scop sau ca efect atingerea unui drept. Cu atât mai mult, cu cât afirmațiile supuse analizei reprezintă, în esență, expresia relatării unei experiențe personale și nu rezultatul unor exprimări invocate cu scopul vădit de a aduce atingere demnității unei persoane sau grup de persoane. Constatând că afirmațiile în cauză nu pot fi încadrate ca fapte de discriminare în accepțiunea O.G. nr. 137/2000, republicată, devine redundantă analiza incidenței art. 15 din O.G. nr. 137/2000, cu atât mai mult cu cât în speță, nu s-a putut reține scopul sau urmărirea restrângerii sau înlăturării recunoașterii, folosinței sau exercitării în condiții de egalitate a drepturilor omului, ori a unor drepturi recunoscute de lege, ceea ce determină implicit neîndeplinirea unei cerințe esențiale a legii în vederea constatării faptei prevăzute la art. 15, respectiv: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau Națională, ori acel comportament *care are ca scop sau vizează* atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia”.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, cu majoritate de voturi (5 pentru, 2 împotriva) ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate nu intră sub incidența prevederilor art. 2 din O.G. nr. 137/2000, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și aprobările ulterioare, republicată;
2. Clasarea petiției;
2. Se va răspunde petentului în sensul celor hotărâte;
3. O copie a hotărârii se va transmite părților:

VII. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – Președinte

GERGELY Dezideriu – Membru

HALLER Istvan – Membru

JURA Cristian – Membru

PANFILE Anamaria – Membru

VASILE Alexandru Vasile – Membru

VLAȘ Claudia Sorina – Membru

**Opinie separată exprimată de membrii Colegiului,
Haller István și Jura Cristian**

1. Prezentarea botezării unei persoane, ca faptă bună, indiferent de calitatea persoanei botezate, nu reprezintă în sine o discriminare. În cazul de față însă trebuie analizate și circumstanțele afirmației.

Afirmația supusă atenției Colegiului director, la întrebarea: „Care este cea mai frumoasă faptă pe care credeți că ați făcut în viața dumneavoastră”, este precedată de prezentarea unei alte fapte similare, și anume botezul unui copil rom („țigan”). În mod evident, în contextul campaniei electorale, reclamatul a căutat să influențeze opinia publică, arătându-se ca fiind un „element civilizator”, care încreștinează „țigani” și musulmani. Altfel, botezarea unui copil este un eveniment cotidian, care nu se înscrie nicidecum în sfera „cele mai frumoase fapte din viață”.

2. În acest context, al „civilizării” unui musulman prin botez, aducerea lui în sânul Bisericii Ortodoxe Române, declarația reclamatului constituie discriminare conform art. 2 alin. (1) al O.G. nr. 137/2000, republicată, întrucât reprezintă o deosebire pe criteriul apartenenței etnice care are ca efect atingerea dreptului la demnitate. Afirmația vizează crearea unei atmosfere ofensatoare la adresa persoanelor musulmane, înscriindu-se prevederilor art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată.

3. Cu privire la invocarea libertății de expresie, trebuie precizat că libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Atât conform legislației din România cât și în conformitate cu Convenția europeană a drepturilor omului, acest drept nu numai că poate, dar chiar trebuie să fie restrâns. Privind libertatea de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului analizează trei aspecte:

1. legalitatea restrângerii, și anume existența unei baze legale interne (arătând că prevederea nu trebuie neapărat să îmbrace forma unei legi scrise), și calitatea normei juridice (legea trebuie să fie accesibilă, precisă și previzibilă în așa fel încât să se înțeleagă restrângerea în mod clar, totodată trebuie să permită estimarea consecințelor faptelor contrare legii);

2. legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de Convenție (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

3. necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

3.1. Legalitatea restrângerii se regăsește în art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată (M.Of. nr. 99 din 8 februarie 2007).

3.2. Legitimitatea este dată de necesitatea protejării drepturilor altuia. Dreptul la demnitate este garantat și prin art. 1 alin. (3) al Constituției României („România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului român și idealurilor Revoluției din decembrie 1989 și sunt garantate”). Art. 30 alin. (6) al Constituției României arată că „Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei nici dreptul la propria imagine”, motiv

pentru care Curtea Constituțională a României, prin Decizia nr. 62 din 18.01.2007, a anulat abrogarea insultei și calomniei din Codul penal al României), pe considerentul că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 C.pen., îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit – simpli cetățeni, oameni politici, ziariști) etc. – faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția *de facto* a celor ofenșați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art. 1 alin. (3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme”.

3.3. Privind necesitatea limitării dreptului de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) a elaborat următorul set de principii:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (*Handyside c. Regatul Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, §49; *Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Lingens c. Austria*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, §41; *Castells c. Spania*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49; *Jersild c. Danemarca* [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §52; *Incal c. Turcia*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §46; *Fressoz și Roire c. Franța* [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Ceylan c. Turcia* [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, §74; *Erdoğan și Ince c. Turcia*, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, §47; *Gerger c. Turcia*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turcia*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §57/i; *Sürek c. Turcia nr. 1*, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §58; *Sürek c. Turcia nr. 4*, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §54; *Okçuoğlu c. Turcia*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §43/i; *Öztürk c. Turcia* [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, §64; *Nilsen și Johnsen c. Norvegia* [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, §43; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *Karkin c. Turcia*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §27; *Erdoğan c. Turcia*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §52; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *İbrahim Aksoy c. Turcia*, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, §51; *E.K. c. Turcia*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §69; *Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §37);

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică;

libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (*Handyside c. Regatul Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, §49; *Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Castells c. Spania*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49; *Incal c. Turcia*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §46; *Fressoz și Roire c. Franța* [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Ceylan c. Turcia* [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, §74; *Erdoğan și Ince c. Turcia*, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, §47; *Gerger c. Turcia*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turcia*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §57/II; *Okçuoğlu c. Turcia*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §43/I; *Öztürk c. Turcia* [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, §64; *Nilsen și Johnsen c. Norvegia* [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, §43; *Erdoğan c. Turcia*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §52; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39/I; *E.K. c. Turcia*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §69; *Karkin c. Turcia*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §27);

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (*Handyside c. Regatul Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, §49; *Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, îi ofensează pe alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care ofensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §52; *Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §37);

d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsată prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §50; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §58);

e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (*Sürek și Özdemir c. Turcia*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §63; *Sürek c. Turcia nr. 4*, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §60; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §42);

f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se

sanctioneze sau chiar să se prevină orice formă de de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (*Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §40);

g) art. 17 al Convenției previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olanda*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Ohensberger c. Austria*, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994);

h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (*Witzsch c. Germania*, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);

i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția art. 10 al Convenției (*Jersild c. Danemarca* [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §35; *Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §41);

j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (*Norwood c. Regatul Unit*, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, *Ivanov c. Rusia*, nr. 35222/04, 20 februarie 2007);

k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (*Handyside c. Regatul Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, §49; *Lingens c. Austria*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, §39; *Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §50; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §53; *Incal c. Turcia*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §52; *Lehideux și Isorni c. Franța*, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, §51; *Fressoz și Roire c. Franța* [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Ceylan c. Turcia* [Marea Cameră], nr. 23556/94, 8 iulie 1999, §74; *Erdoğan și Ince c. Turcia*, nr. 25067/94 și nr. 25068/94, 8 iulie 1999, §47; *Gerger c. Turcia*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turcia*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §57/III; *Sürek c. Turcia* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §58; *Sürek c. Turcia* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §54; *Okçuoğlu c. Turcia*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §43/II; *Öztürk c. Turcia* [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, §64; *Nilsen și Johnsen c. Norvegia* [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, §43; *News Verlags GmbH & CoKG c. Austria*, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, §52; *Erdoğan c. Turcia*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §53; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *İbrahim Aksoy c. Turcia*, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, §53; *E.K. c. Turcia*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §71; *Karkin c. Turcia*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §29-30; *Gündüz c. Turcia*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §38);

l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul, cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (*Jersild c. Danemarca* [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31; *Incal c. Turcia*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §52; *Lehideux și Isorni c. Franța*, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, §51; *Fressoz și Roire c. Franța* [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Erdoğdu și Ince c. Turcia*, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, §47; *Gerger c. Turcia*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek c. Turcia* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §58; *Sürek c. Turcia* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §54; *Okçuoğlu c. Turcia*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §43/III; *Öztürk c. Turcia* [Marea Cameră], nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, §64; *Nilsen și Johnsen c. Norvegia* [Marea Cameră], nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, §43; *News Verlags GmbH & CoKG c. Austria*, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, §52; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (*Lingens c. Austria*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, §40; *Gerger c. Turcia*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §50; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporțională cu scopul legitim urmărit (*Otto-Preminger-Institute c. Austria*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49);

m) Convenția nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (*Castells c. Spania*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Wingrove c. Regatul Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §58; *Incal c. Turcia*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §54; *Gerger c. Turcia*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turcia*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §60; *Sürek c. Turcia* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §61; *Sürek c. Turcia* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §57; *Okçuoğlu c. Turcia*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §46; *Erdoğdu c. Turcia*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §62; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §40; *İbrahim Aksoy c. Turcia*, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, §52; *E.K. c. Turcia*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §70; *Karkin c. Turcia*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §28);

n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanți unui electorat, care trebuie să atragă atenția asupra

preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (*Castells c. Spania*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Incal c. Turcia*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §46);

o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolută prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (*Incal c. Turcia*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §53);

p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi – într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale – informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea, dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (*Lingens c. Austria*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, §41-42; *Castells c. Spania*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *De Haes și Gijssels c. Belgia*, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, §37; *Fressoz și Roire c. Franța* [Marea Cameră], nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Sürek și Özdemir c. Turcia*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §58; *Sürek c. Turcia* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §59; *Sürek c. Turcia* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §55; *Okçuoğlu c. Turcia*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §44; *Erdoğan c. Turcia*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §52; *Şener c. Turcia*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §41);

q) presa nu are doar dreptul, ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (*Jersild c. Danemarca* [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31);

r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (*Jersild c. Danemarca* [Marea Cameră], nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31);

s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (*Cumpănă și Mazăre împotriva României*, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, §115);

t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (*Ahmed ș.a. c. Regatul Unit*, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, §56).

Acest set de principii trebuie considerat ca fiind un întreg, limita dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate nu poate fi analizat doar în contextul unora dintre aceste principii, omițându-i pe celelalte. Opinia majoritară nu ține cont de acest întreg, utilizând doar jurisprudența parțială a CEDO.

Cum arată aceste principii, nici politicienii nu au libertate absolută de exprimare, iar o atenție deosebită trebuie acordată unor elemente sensibile, cum ar fi religia. În principal, o declarație este protejată dacă nu ofensează gratuit, ci contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane. Cum se observă, declarația care face obiectul petiției nu are un astfel de caracter.

4. În concluzie, considerăm că fapta prezentată în petiție reprezintă discriminare conform art. 2 alin. (1) și art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată.